

שבת פרשת חסעי

ב' אב תשפ"ב

גיליון מס' 28
מומלץ להדפיס את העלון לקראת שבת

ראש הישיבה

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע"

בפרשת השבוע נמצאת מצות המלחמה על ארץ ישראל (במדבר ל"ג, נ"ג-נ"ו):
"וְהוֹרֵשְׁתֶּם אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאֶבְדַּתְּם אֶת כָּל מִשְׁפֵּיכֶם וְאֶת כָּל צְלָמֵי מִסְכַּתְּכֶם תֵּאָבְדוּ וְאֶת כָּל בְּמֹתֶם תִּשְׁמִדוּ. וְהוֹרֵשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ כִּי לָכֵם נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ לְרֵשֶׁת אֲתֶהּ... וְאִם לֹא תוֹרִישׁוּ אֶת יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכְיָם בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנִּינָם בְּצִדֵיכֶם וְצָרְרוּ אַתְּכֶם עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲתֶם יֹשְׁבֵיהָ בָּהּ. וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר דְּמִיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם."

הכתוב אומר (דברים י"ט, י"ט - כ', א'):
"וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאֶחָיו וּבְעַרְפְּתָהּ הָרַע מִקֶּרְבָּהּ. וְהַנְּשָׂאִים יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יִסְפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כְּדָבָר הַזֶּה בְּקֶרְבְּךָ. וְלֹא תַחֲסוּ עֵינֶיךָ נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ עַיִן בְּעַיִן שׁוֹ בְּשׁוֹ יָד בְּיָד רֶגֶל בְּרֶגֶל.
כִּי תִצֵּא לְמַלְחָמָה עַל אִיבֵיךָ וְיָאִיתְּ סוֹס וְנָרְכָב עִם רַב מִמֶּךָ לֹא תִירָא מֵהֶם כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ הַמַּעֲלֶה מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם."
המדרש דורש את סמיכות הפרשיות (ילקוט שמעוני תורה, רמז תתקכ"ג):
"כי תצא למלחמה". מה כתיב למעלה ולא תחוס עינך, ואחריו הוא אומר: 'וראית סוס ורכב', אמר ליה: אם אתם חומלין עליהם הם יוצאין למלחמה עליכם, משל לרועה שהיה רועה צאנו ביער, מצא גור אחד של זאב וחמל עליו והיה מיניקו מן העזים, בא בעל מלאכתו וראה אותו, אמר ליה: הרוג אותו, לא תחוס עליו שלא יהא תקלה לצאן. ולא שמע אליו. כיון שגדל היה רואה כבש והורגו, גדי ואוכלו, אמר לו: לא אמרתי לך לא תחוס, כך אמר להם משה: אם אתם חסין עליהם, 'והיה אשר תותירו מהם'."

יש מחשבה, שאם אנו נחוס על האויבים - יהיה בסדר, לא תהיה מלחמה. יש בינינו שחושבים שאם רק ניתן לאויבנו מים וחשמל, נשק ותשתיות, ניצור מצב ש"יש להם מה להפסיד" - וכך לא תהיה מלחמה. אנו נחליט איך ראוי שיהיו יחסינו עם האויבים - וכך גם יהיה בפועל. על כך אומר המדרש: אם "תחוס עינך", זה מה שיגרם לך שתהיה מלחמה, "וראית סוס ורכב". המדרש מביא משל נפלא. מדוע הרועה חומל על הזאב? מה הוא חושב? הרועה חושב שאם הוא יניק את הזאב מהעזים - הזאב יגדל להיות עז. אמנם הוא נולד זאב, אבל הוא לא באמת טורף. אין דבר כזה חיה טורפת, זו רק הסביבה והתנאים החיצוניים שגורמים לו לטרוף. אם נגדל אותו בין עזים, וניניק אותו מהעזים - הוא יהיה עז.
כך יש כאלו החושבים שאין באמת אנשים רעים. אין אנשים שחיים על אידיאולוגיה של חרב ושל טרור. הם עושים פיגועים רק בגלל שהם פליטים ובגלל שתנאי חייהם גרועים. אם רק נשפר את תנאי חייהם ו"יהיה להם מה להפסיד" - הם לא ירצו להפסיד את זה, ולא יזיקו לנו.
על כך אומרת התורה: זאב נשאר זאב. גם אם הוא יונק מהעז - הוא זאב. אויבנו קיימים כי אנו לא עושים את המוטל עלינו. אם אנו נתחזק במצות המלחמה על הארץ, שהיא "המצוה של הדור", כדברי הרב חול"פ, אם נתחזק בהליכה בדרך התורה - אין צורך באויבים.
בע"ה נעשה את תפקידנו בעוצמה, ונחזור מהמערכה עטורי נצחון, שיהווה נדבך נוסף בדרך לגאולה.

אם לא נוריש את יושבי הארץ, הם יהיו לשכים - לקוצים - בעינינו. מדוע התורה מדגישה בצורה כל כך חזקה את הצורך להוריש את יושבי הארץ? ענין אחד הוא החשש מפני עבודה זרה, כפי שמופיע בפסוקים - "ואבדתם את כל משפחתם". אך נראה שיש בפסוקים ענין נוסף.
כך מפרש "אור החיים" את הפסוק על הורשת יושבי הארץ: "ואם לא תורישו וגו' והיה וגו'. לדבריהם ז"ל (מגילה י"ע"ב) שאמרו כל מקום שנאמר 'והיה' הוא לשון שמחה כאן נתכוין לומר שהם שחם ויתירו אותם לצד הרצון והשמחה בהם לצורכיהם הוא מבשרם שיהיו לשיכים וגו'."
'וצרו אתכם על הארץ וגו'. פירוש, לא מלבד שיחזיקו בחלק מהארץ שלא זכיתם בו אלא גם חלק שזכיתם בו אתם וישבתם בו - וצרו אתכם על חלק שאתם יושבים בו לומר קומו צאו ממנו, ופירוש תיבת 'על' כדרך אומרנו (כ', כ"ד) על אשר מריטם פי על אשר לא קדשתם" (דברים לב נא).

"והיה" הוא לשון שמחה. מהו, אפוא, פירוש הפסוק: "והיה אשר תותירו מהם לשיכים בעיניכם?"
לאור דברי ה"אור החיים" נראה, ש"והיה" הוא ביטוי של לכתחילה. ביטוי לדברים שאנו עושים מרצוננו, מתוך רצון ואידיאולוגיה, ולא דברים שאנו עושים מתוך הכרח. יש גויים שאנו משאירים בארץ מתוך הכרח, למשל ערביי ישראל. אולם יש גויים הנמצאים כאן "לכתחילה". אנו מביאים אותם מתוך אידיאולוגיה של שלום, ומשאירים אותם לשלוט בחלקים מרצנו. אלו הגויים שעליהם אומר הכתוב שהם יהיו "לשיכים בעינינו".

ועוד מוסיף הכתוב: לא רק במקומות מושבותם הם יפריעו לנו, אלא גם במקומות מושבותינו, בחלק שאנו יושבים בו - הם יעשו לנו צרות, "לומר קומו צאו ממנו". זוהי המציאות שיש בחיים חוויים היום.
מדוע יבוא עלינו מצב כזה? הכתוב אומר: "וצרו אתכם על הארץ" - "על" פירושו "בגלל" - בגלל היחס לארץ. כיון שאתם משאירים את הגויים ברצונכם, מתוך יחס לא ראוי לארץ ישראל - לכן האויבים יעשו לכם צרות. בדברים אלה באה לידי ביטוי ההשפעה של היחס לארץ ישראל על מצבו של עם ישראל. ארץ ישראל היא דבר חי, והיא תובעת את עלבונה. אם אנו מזלזלים בארץ - יש לכך השפעה, זה לא "עובר חלק". יש לכך מחיר כבד. בילקוט שמעוני יש דרשה נפלאה בענין.

מתוך השיעור שהועבר בכ"ה בתמו תשע"ד
השיעור המלא נמצא באתר הישיבה.

פינת הילדים

חשינות חיפוש בפרשה וברשי"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חוצים כלאוזה הכא...

1. מה יאפשר לעם ישראל להתקיים בארץ ישראל?
2. מה פירוש המילה "תוצאות" בפרשה?
3. מה פירוש המילה "תאוה" בפרשה?

"הנה ידוע שענין המסעות היו כפי הצורך לה' ברוך הוא, מקור המקורות, כדי ליחד יחדים בכל מקום ומקום לפי בחינתו אך ישראל לא ידעו מזה, רק שצוה להם לנסוע ונסעו"
(דגל מחנה אפרים" לרבי משה חיים אפרים מסלידקוב - נכד הבעש"ט, פרשת מסעי)

